

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO OTRZYMANIA POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH Z WOS W KLASIE 8

Działy I- VII –pierwszy semestr

Działy od nr VIII- -drugi semestr

Nr w podsta wy progra mowej	Ocena dopuszczający	Ocena dostateczny	Ocena dobry	Ocena bardzo dobry	Ocena celujący
1.1				wyjaśnia znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania);	uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną;
1.2	z pomocą nauczyciela przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku	przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku	przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku		
1.3			wymienia cechy grup społecznych; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie	przedstawia różne formy współpracy w grupie	przedstawia różne formy współpracy w grupie
1.4	rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i	rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia	samodzielnie rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej;		

	grupowej; stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji;	decyzji indywidualnej i grupowej; stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji	wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji		
1.5	podaje 2 przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie;	podaje 3 przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie;;	podaje 4 przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie;	uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; przedstawia różne formy zachowań asertywnych;	uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; przedstawia różne formy zachowań asertywnych;
1.6			przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady	uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady	uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele);
II.1			charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną; przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie;	charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną; przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie; analizuje wartości ważne dla jego rodziny	analizuje wartości ważne dla jego rodziny

II.2	przedstawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie;	przedstawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie;	przedstawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie;		
				analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci;	analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci;
II.3	wie, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe; wymienia główne źródła jego	wyjaśnia, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe; wymienia główne źródła jego dochodów	wyjaśnia, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe; wymienia główne źródła jego dochodów (z działalności zarobkowej: pracy, działalności gospodarczej, umów cywilnoprawnych oraz ze świadczeń społecznych – w powiązaniu z rodzajami ubezpieczeń społecznych);		
II.4	wymienia kategorie wydatków gospodarstwa domowego; wie, co to jest budżet.	wymienia kategorie wydatków gospodarstwa domowego; planuje jego budżet z pomocą nauczyciela.	wymienia kategorie wydatków gospodarstwa domowego; planuje jego budżet.		
III.1	;przedstawia strukturę polskiego systemu edukacyjnego	przedstawia strukturę polskiego systemu edukacyjnego;	przedstawia funkcje szkoły w systemie edukacji oraz strukturę polskiego systemu edukacyjnego;		
III.2			charakteryzuje klasę szkolną, pozalekcyjne koło zainteresowań, życie szkolnej społeczności;		

			przedstawia działania samorządu uczniowskiego; wyjaśnia, jak przeprowadzane są wybory organów samorządu szkolnego		
III.3	wymienia prawa i obowiązki ucznia; rozpoznaje przypadki naruszania praw uczniów oraz pracowników szkoły; przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone;	wymienia prawa i obowiązki ucznia; rozpoznaje przypadki naruszania praw uczniów oraz pracowników szkoły; przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone;	wymienia prawa i obowiązki ucznia; rozpoznaje przypadki naruszania praw uczniów oraz pracowników szkoły; przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone		
III.4			charakteryzuje oczekiwane kompetencje wybranych kategorii społeczno-zawodowych i ich miejsce na rynku pracy	charakteryzuje oczekiwane kompetencje wybranych kategorii społeczno-zawodowych i ich miejsce na rynku pracy	
III.5	z pomocą innych planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy.	ogólnie planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy.	planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy.		
IV.1				uzasadnia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; wyjaśnia, że jest ona źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka; analizuje sformułowania	uzasadnia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; wyjaśnia, że jest ona źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i

				preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka	niezbywalnych wolności i praw człowieka; analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
IV.2	wymienia prawa i wolności osobiste zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	wymienia prawa i wolności osobiste zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	wymienia prawa i wolności osobiste zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	wykazuje różnice między prawami a wolnościami człowieka; wymienia prawa i wolności osobiste zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	wykazuje różnice między prawami a wolnościami człowieka; wymienia prawa i wolności osobiste zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej
IV.3	wymienia niektóre prawa dzieci	wymienia prawa dzieci	wymienia prawa dzieci	analizuje przepisy Konwencji o prawach dziecka; wymienia prawa dzieci	analizuje przepisy Konwencji o prawach dziecka; wymienia prawa dzieci
IV.4			podaje przykłady działań Rzecznika Praw Dziecka; przedstawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci		
IV.5	wymienia niektóre prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	wymienia prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	wykazuje, że dzięki nim człowiek może mieć wpływ na życie publiczne wymienia prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;	wykazuje, że dzięki nim człowiek może mieć wpływ na życie publiczne wymienia prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;	
IV.6			wykazuje, że prawa człowieka muszą być chronione; wyjaśnia rolę Rzecznika Praw Obywatelskich i podaje przykłady jego działań	wykazuje, że prawa człowieka muszą być chronione; wyjaśnia rolę Rzecznika Praw Obywatelskich i podaje przykłady jego działań	
IV.7			przedstawia przykłady działań organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka	uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości przedstawia przykłady	uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości przedstawia

				działań organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka;	przykłady działań organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka;
V.1	rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osobę i instytucję, które należy powiadomić w takich sytuacjach;	rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osobę i instytucję, które należy powiadomić w takich sytuacjach;	rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w takich sytuacjach;		
V.2			przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów internetu;	przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów internetu;	
V.2	rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni	rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni	rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować	rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować	
V.3			wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw		
V.4	przedstawia swoje prawa w kontakcie z tymi służbami	przedstawia swoje prawa w kontakcie z tymi służbami	przedstawia uprawnienia policjantów i funkcjonariuszy innych służb porządkowych oraz swoje prawa w kontakcie z tymi służbami	przedstawia uprawnienia policjantów i funkcjonariuszy innych służb porządkowych oraz swoje prawa w kontakcie z tymi służbami	
VI.1	wymienia zadania niektórych samorządu gminnego;	wymienia zadania samorządu gminnego;	wymienia zadania samorządu gminnego;		

			przedstawia główne źródła przychodów i kierunki wydatków w budżecie gminy;	przedstawia główne źródła przychodów i kierunki wydatków w budżecie gminy;	
VI.2	przedstawia, jak zorganizowany jest urząd gminy (miasta/dzielnicy	przedstawia, jak zorganizowany jest urząd gminy (miasta/dzielnicy	podaje, w jakim wydziale można załatwić wybrane sprawy; posługuje się formularzami urzędowymi – wypełnia wniosek o wydanie tymczasowego dowodu osobistego	podaje, w jakim wydziale można załatwić wybrane sprawy; posługuje się formularzami urzędowymi – wypełnia wniosek o wydanie tymczasowego dowodu osobistego przedstawia możliwości załatwienia spraw poprzez e-urząd;	przedstawia możliwości załatwienia spraw poprzez e-urząd;
	wymienia niektóre organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy	wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy	przedstawia, jak są wybierane i jak mogą zostać odwołane organy gminy; podaje uprawnienia tych organów;	przedstawia, jak są wybierane i jak mogą zostać odwołane organy gminy; podaje uprawnienia tych organów;	
VI.4			podaje, kto pełni funkcje wójta/burmistrza/prezydenta miasta i przewodniczącego rady gminy/miasta;;	podaje, kto pełni funkcje wójta/burmistrza/prezydenta miasta i przewodniczącego rady gminy/miasta; znajduje w mediach lokalnych informacje na temat publicznych działań osób pełniących funkcje w organach samorządu terytorialnego;	znajduje w mediach lokalnych informacje na temat publicznych działań osób pełniących funkcje w organach samorządu terytorialnego

VI.5			znajduje i przedstawia informacje na temat swojej gminy, wydarzeń i postaci z jej dziejów;	znajduje i przedstawia informacje na temat swojej gminy, wydarzeń i postaci z jej dziejów;	
VI.6			rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej);	rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej); formułuje sądy dotyczące tych problemów.	formułuje sądy dotyczące tych problemów.
VII.1	przedstawia podstawowe informacje o swoim regionie, wydarzenia i postaci z jego dziejów; a;	przedstawia informacje o swoim regionie, wydarzenia i postaci z jego dziejów;	znajduje i przedstawia podstawowe informacje o swoim regionie, wydarzenia i postaci z jego dziejów; lokalizuje własne województwo i powiaty wchodzące w jego skład oraz pozostałe województwa;	znajduje i przedstawia podstawowe informacje o swoim regionie, wydarzenia i postaci z jego dziejów; lokalizuje własne województwo i powiaty wchodzące w jego skład oraz pozostałe województwa;	
VII.2	wymienia z pomocą nauczyciela zadania samorządu powiatowego i województwa;	wymienia niektóre zadania samorządu powiatowego i województwa;	wymienia zadania samorządu powiatowego i województwa;		
VII.3			podaje, w jakim wydziale starostwa powiatowego można załatwić wybrane sprawy;	podaje, w jakim wydziale starostwa powiatowego można załatwić wybrane sprawy;	

			– wypełnia wniosek o paszport (delegatura urzędu wojewódzkiego);	posługuje się formularzami urzędowymi – wypełnia wniosek o paszport (delegatura urzędu wojewódzkiego);	posługuje się formularzami urzędowymi
	wymienia organy stanowiące i wykonawcze samorządu powiatowego i województwa;	wymienia organy stanowiące i wykonawcze samorządu powiatowego i województwa;	wymienia organy stanowiące i wykonawcze samorządu powiatowego i województwa; przedstawia, jak są one wybierane i jak mogą zostać odwołane; podaje zadania tych organów;	podaje zadania tych organów	
VII.5			przedstawia tradycje i zwyczaje swojej społeczności regionalnej.	przedstawia tradycje i zwyczaje swojej społeczności regionalnej.	
VIII.1				wyjaśnia, co oznacza być Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej/ etnicznej oraz co łączy człowieka z ojczyzną – Polską; przedstawia te więzi na własnym przykładzie;	wyjaśnia, co oznacza być Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej/ etnicznej oraz co łączy człowieka z ojczyzną – Polską; przedstawia te więzi na własnym przykładzie;
VIII.2	wymienia niektóre konstytucyjne obowiązki obywatela;	wymienia konstytucyjne obowiązki obywatela;	przedstawia warunki nabycia obywatelstwa polskiego z mocy prawa i wymienia inne formy uznania za obywatela polskiego oraz nadania obywatelstwa polskiego; wymienia konstytucyjne obowiązki obywatela;		

			wyjaśnia, czym obywatelstwo różni się od narodowości	wyjaśnia, czym obywatelstwo różni się od narodowości	
VIII.3				analizuje symbole Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia, czym powinna przejawiać się postawa patriotyczna młodego i dorosłego człowieka	analizuje symbole Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia, czym powinna przejawiać się postawa patriotyczna młodego i dorosłego człowieka
VIII.4	wymienia [przykłady tylko] mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów	wymienia najważniejsze mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów	wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym;	przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym	
VIII.5			rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu,	uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/ etniczną, państwową/ obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom	uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/ etniczną, państwową/ obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom

IX.1			podaje cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna);	wykazuje, odwołując się do działań wybitnych Polaków, znaczenie cnót obywatelskich dla pożytku publicznego	wykazuje, odwołując się do działań wybitnych Polaków, znaczenie cnót obywatelskich dla pożytku publicznego
	przedstawia przykład celów i formy działań organizacji pozarządowej	przedstawia cele i formy działań organizacji pozarządowych aktywnych w społeczności lokalnej	wykazuje, że działalność tego typu organizacji prowadzi do realizacji różnorodnych potrzeb przedstawia cele i formy działań organizacji pozarządowych aktywnych w społeczności lokalnej i regionie;	wykazuje, że działalność tego typu organizacji prowadzi do realizacji różnorodnych potrzeb	
	zna ideę wolontariatu i przedstawia przykład formy działalności wolontariuszy	zna ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy	przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy		
IX.5			przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych,;	wykrywa przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich oraz przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy/miasta;	wykrywa przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich oraz przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy/miasta;
				uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym; rozpoznaje przejawy	uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym; rozpoznaje

				ich łamania i podaje skutki takich działań.	przejawy ich łamania i podaje skutki takich działań.
X.1	przedstawia [przykład]funkcje i rodzaje środków masowego przekazu;	przedstawia wybrane funkcje i rodzaje środków masowego przekazu;	przedstawia funkcje i rodzaje środków masowego przekazu;	wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa	wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa
X.2	znajduje w mediach [przy pomocy nauczyciela]wiadomości na wskazany temat; odróżnia informacje o faktach od komentarzy i opinii;;	znajduje w mediach wiadomości na wskazany temat; odróżnia informacje o faktach od komentarzy i opinii;;	znajduje w mediach wiadomości na wskazany temat; odróżnia samodzielnie informacje o faktach od komentarzy i opinii;;	wyjaśnia, na czym powinna polegać rzetelność dziennikarzy;	wyjaśnia, na czym powinna polegać rzetelność dziennikarzy;
X.3			przedstawia funkcje reklamy	przedstawia funkcje reklamy i krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy;	krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy;
X.4			wskazuje cele kampanii społecznych;	wskazuje cele kampanii społecznych; analizuje materiały z wybranej kampanii tego rodzaju;	analizuje materiały z wybranej kampanii tego rodzaju
X.5				wykazuje znaczenie opinii publicznej; znajduje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje i	wykazuje znaczenie opinii publicznej; znajduje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje i

				interpretuje proste wyniki takich badań	interpretuje proste wyniki takich badań
XI.1			wymienia podstawowe cechy i funkcje państwa;	wyjaśnia, czym zajmuje się władza państwowa	wyjaśnia, czym zajmuje się władza państwowa
XI.2			wyjaśnia zasadę suwerenności narodu; przedstawia sprawy, które mogą być poddane pod referendum; wymienia referenda ogólnokrajowe, których wyniki były wiążące, oraz referenda lokalne we własnej społeczności, które były ważne;		
XI.3	przedstawia ogólne zasady wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	przedstawia zasady wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	wyjaśnia zasadę przedstawicielstwa (demokracji pośredniej); przedstawia zasady wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz zasady działania i najważniejsze kompetencje izb parlamentu		
XI.4			wyjaśnia zasadę pluralizmu politycznego; wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej oraz w organach stanowiących samorządu terytorialnego; przedstawia cele działania partii	wyjaśnia zasadę pluralizmu politycznego; wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej oraz w organach stanowiących samorządu terytorialnego; przedstawia cele działania partii wykazuje, że konkurują one w życiu publicznym; znajduje informacje na temat działań wybranej partii (jej struktur regionalnych lub centralnych);	wykazuje, że konkurują one w życiu publicznym; znajduje informacje na

					temat działań wybranej partii (jej struktur regionalnych lub centralnych);
XI.5	przedstawia sposób wyboru i przykład podstawowych kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	przedstawia sposób wyboru i podstawowe kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	wyjaśnia zasadę republikańskiej formy rządu; przedstawia sposób wyboru i podstawowe kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; znajduje informacje o życiorysie politycznym osób pełniących ten urząd, które wybrano w wyborach powszechnych, oraz o działaniach urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	wyjaśnia zasadę republikańskiej formy rządu; przedstawia sposób wyboru i podstawowe kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; znajduje informacje o życiorysie politycznym osób pełniących ten urząd, które wybrano w wyborach powszechnych, oraz o działaniach urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	
			wyjaśnia zasadę państwa prawa, w tym zasady niezależności sądów i niezawisłości sędziów; wyjaśnia podział na sądy powszechne i administracyjne oraz zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego; przedstawia, w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy;	wyjaśnia zasadę państwa prawa, w tym zasady niezależności sądów i niezawisłości sędziów; wyjaśnia podział na sądy powszechne i administracyjne oraz zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego; przedstawia, w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy;	
				wyjaśnia zasadę konstytucjonalizmu; podaje szczególne cechy konstytucji; znajduje w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przepisy dotyczące wskazanej kwestii; podaje kompetencje Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej;	wyjaśnia zasadę konstytucjonalizmu; podaje szczególne cechy konstytucji; znajduje w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przepisy dotyczące wskazanej kwestii; podaje kompetencje Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej;

			<p>wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy; objaśnia konieczność poparcia większości sejmowej dla Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej (bądź jej działań); przedstawia podstawowe kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; podaje imiona i nazwiska urzędujących prezesa i wiceprezesów Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej;</p>	<p>wykazuje, że decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie mają wpływ na życie jego rodziny.</p> <p>wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy; objaśnia konieczność poparcia większości sejmowej dla Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej (bądź jej działań); przedstawia podstawowe kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; podaje imiona i nazwiska urzędujących prezesa i wiceprezesów Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<p>wykazuje, że decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie mają wpływ na życie jego rodziny.</p>
			<p>wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych i Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego;</p>	<p>wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych i Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego;</p>	
			<p>wymienia cele działania Unii Europejskiej;</p>		
			<p>znajduje informacje o życiorysie politycznym Ojców Europy oraz obywateli polskich pełniących ważne funkcje w instytucjach unijnych</p>	<p>znajduje informacje o życiorysie politycznym Ojców Europy oraz obywateli polskich pełniących ważne funkcje w instytucjach unijnych</p>	
XII.3	<p>przedstawia przykład korzyści związanej z obecnością Polski w Unii Europejskiej dla</p>	<p>przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii</p>	<p>znajduje informacje o wykorzystaniu funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim regionie</p>	<p>znajduje informacje o wykorzystaniu funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim regionie</p>	

	pracowników i osób podróżujących;	Europejskiej dla pracowników i osób podróżujących			
XII.4			przedstawia działalność Polski w Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Europejskiej i Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego;	przedstawia działalność Polski w Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Europejskiej i Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego;	
XII.5				formułuje sądy w sprawach wybranych problemów społecznych współczesnego świata; rozważa propozycje działań w kierunku poprawy warunków życia innych ludzi na świecie	formułuje sądy w sprawach wybranych problemów społecznych współczesnego świata; rozważa propozycje działań w kierunku poprawy warunków życia innych ludzi na świecie.